

N:o 23.

Af herr **Bergendahl**, *angående afsättning till en särskild fond af beräknad utdelning å statens aktier i Luossavaara-Kiurunavaara aktiebolag.*

På det ekonomiska lifvets område har under de sista åren här i landet förmärkts en verksamhetslust, som varit i hög grad beaktansvärd och är förtjänt att väl tillvaratagas.

I stället för den forna misstron till folkets egen kraft och landets resurser hafva framträdt en kraftkänsla och ett framtidshopp, som hittills icke ansetts höra till det svenska nationallynet. Med skäl torde därför kunna sägas, att, hvad vidkommer materiell kultur, ett genombrott skett och att en ny tid brutit in öfver vårt land. Ty det måste kunna förutsättas, att den ljusning, vi skadat, icke är blott tillfällig, icke lik en flammande låga, som snart skall slockna och åter efterträdas af missmodets mörker.

En samling kring stora ekonomiska uppgifter har varit jämförelsevis lätt att åstadkomma, och denna samling har förmärkts icke blott inom den enskilda företagarverksamheten utan ock i det ekonomiska samarbetet emellan regering och folkrepresentation. De stora anslag, som beviljats för betydande järnvägsanläggningar, för transmarina trafiklinier, för inköp af vattenfall och mera dylikt bära vittne härom, liksom de vittna om en fastare tro på framtiden, på landets utvecklingsmöjligheter.

På en annan punkt hafva regering och Riksdag ock kunnat mötas, och detta deras möte skall helt visst icke blifva utan betydelsefulla följder för landet. Jag syftar på den af regeringen föreslagna och af Riksdagen godkända öfverenskommelsen med de stora malmbolagen, hvarigenom staten förskaffat sig ökad inflytande på tillgodogörandet af de skatter, som naturen med så gifmild hand förlagt i eljest ofruktbara och öde nejder, och hvaraf staten en gång, om statsintresset så bjuder, kan göra sig till ensam ägare.

På grund af nämnda öfverenskommelse har i den nu framlagda riksstaten kunnat upptagas en förut icke påräknad inkomst, nämligen »utdelning å statens aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag», beräknad till en million kronor.

Denna inkomst är onekligen af säreget slag; den härflyter af statens delaktighet i ett enskildt företag för produktiv verksamhet. Bäst skulle denna inkomst gagna, om den återgäfves åt produktionen. Det är en källa, som oförmodadt sprungit fram ur berget. Dess flöde borde så ledas, att den befruktande göte sig öfver kringliggande fält. Skulle åter vinsten på aktierna gå in i den allmänna statsregleringen, blefve den utsatt för sugkraften hos de improduktiva behofven och skulle snart icke vara åtkomlig för kraf, som näringslifvet kunde uppställa. Annat blefve förhållandet, om aktiekapitalet afsattes såsom en särskild fond, afsedd att tjäna näringarna. Tillvaron af en sådan fond skulle hafva till följd, att uppmärksamheten ständigt vore riktad på för vårt land viktiga ekonomiska spörsmål, och i fondens afkastning hade staten medel till hands, att medverka till lösningen af dessa spörsmål.

Den verksamhet, som enligt min mening närmast borde vara berättigad att främjas genom ifrågavarande medel, är den, som går ut på att förädla norrbottensmalmen. I landet längtar man efter och hoppas på, att denna malm skall gifva allt rikare utbyte, skall skapa allt flera arbetstillfällen, allt större nationell rikedom. Man vill icke släppa den fagra drömmen om »en svensk stordrift med älfmyningarna vid bottniska kusten omgifna af malmförädlingsverk, af kolugnar, matade af skogarnas affall, af pappersmassebruk, af sågar, hyflerier och snickerifabriker m. fl., till hvilka verk den hufvudsakliga råvaran hämtas ur svenska grufvor och svenska skogar och till hvilka den elektriska kraften föres från de stora vattenfallen.»

Mycket arbete har af enskilda redan nedlagts för att finna lämpliga förutsättningar till förädling af norrbottensmalmen. Men ännu står man, i stort sedt, på försökets stadium, och de finnas, som tvifla på, att denna malms förädlande inom landet i större utsträckning låter sig genomföras. Hvad framtiden skall medföra på grund af nya värdefulla uppfinningar, af nya arbetsmetoder och af nya behof kan emellertid förutses.

Är den frågan ännu icke löst, huruvida förädling af exportmalmen lönar sig samt har förmåga att locka till sig storkapitalet, hvars tillhandahållande för ändamålet gifvetvis är nödvändigt, och är denna frågas lösning af utomordentlig vikt för landet, så är det klart, att staten har förpliktelse att medverka till lösningen.

En utvecklad järnhandtering, verkar i så många afseenden gagnande. Åt en talrik befolkning skulle den gifva ökade arbetsmöjligheter; den skulle möjliggöra skogsprodukternas bättre utnyttjande, vattenkraftens rikare användande; den skulle alstra större köpkraft, och den skulle slutligen väsentligen förbättra handelsbalansen, som nu synes vara bekymmersamt dålig.

Afkastningen af ifrågavarande aktiekapital, som opåräknadt tillförts staten, borde således enligt min mening ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i första rummet användas till den svenska järnhandterings befämjande. Med hjälp af dessa medel borde anställas vetenskapliga utredningar och praktiska försök, närmast åsyftande förädling i större utsträckning af norrbottensmalmen.

Tilläfventyrs kunde också ekonomiskt stöd gifvas åt nya företag i nämnda syfte, samt ersättning beredas för gjorda uppfinningar och försök med nya arbetsmetoder.

I den mån medlen icke tagas i anspråk för järnhandteringen, borde de användas till främjande af annan industriell verksamhet, som afser förädling af landets råprodukter.

Måhända kunde de ock tjäna till underlättande af afsättningen i utlandet af förädlingsindustriens alster.

I denna motion kan gifvetvis icke närmare angifvas, huru ifrågavarande inkomstkälla lämpligast må brukas för att komma industrien till nytta. Däröfver borde Kungl. Maj:t uppgöra erforderliga bestämmelser. Hufvudsyftet med motionen har varit att få denna aktietillgång frigjord från den allmänna statsregleringen, så att afkastningen af sagda tillgång helt får tjäna näringslivet, särskildt den betydelsefulla järnhandteringen.

Jag tillåter mig alltså vördsamt hemställa,

att Riksdagen behagade besluta, att den beräknade utdelningen å statens aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag icke skall upptagas såsom tillgång vid ifrågavarande statsreglering, utan att berörda aktiekapital skall afsättas såsom en särskild fond, hvars afkastning må af Kungl. Maj:t, efter vederbörande myndigheters och sakkunniga korporationers eller föreningars hörande samt mot redovisning i vanlig ordning, användas i främsta rummet till främjande af den svenska järnhandteringen samt, i den mån medlen icke varda tagna i anspråk för nämnda ändamål, till understöd åt den

industriella verksamhet i öfrigt, som afser att förädla svenska råprodukter och är i behof af statshjälp, eller ock till underlättande af afsättningen i utlandet af svenska exportartiklar.

Stockholm den 25 januari 1908.

K. H. Bergendahl.

I motionens syfte instämmer

Alb. Bergström.
